

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 18-08-56590-ל. (חסוי) נ' מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ואח'

תיק חיצוני:

מספר בקשה: 23

בפני כבוד השופט אילן בן-דור

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

מבקשים

נגד

1. מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ
2. נ. ל. (חסוי)
החלטה

משיבים

תוכן

1	
2	א. השאלה..... 2
3	ב. מבוא על ההליך..... 2
4	ג. הרקע העובדתי..... 2
5	ד. תמצית הטענות..... 3
6	ה. ההכרעה..... 4
7	ו. הנימוקים להכרעה..... 4
8	ו(1) הערה מקדמית לגבי אופן העלאת הטענה ע"י תובע וההתנהלות בעת החזרה הפתאומית מהטענה מצד הנתבעת..... 4
9	ו(2) המסגרת הנורמטיבית הנוגעת לתיחום הסמכויות – בין בתי המשפט הכלליים לבין מערכת בתי הדין לעבודה..... 5
10	ו(3) הרובד ראשון של המסגרת הנורמטיבית מעוגן בחקיקה המגדירה סמכויות..... 5
11	ו(4) הרובד השני של המסגרת הנורמטיבית התוחמת סמכויות מעוגן בפסיקת בית המשפט העליון בראש וראשונה בחידוש שבהלכת מנורה..... 5
12	ו(5) הרובד השלישי של המסגרת הנורמטיבית התוחמת סמכויות כולל את פסיקת הערכאות הדיוניות שאינה אחידה אלא נחלקת למספר גישות מרכזיות שידונו להלן..... 7
13	ו(5) (א) הגישה הצרה לפירוש הסמכות המעוגנת בסעיף 24(א)(1) לחוק בית הדין לעבודה בשים לב לפרשנות צרה להגדרת קופת גמל בסעיף 1 לחוק הגנת השכר..... 7
14	ו(5) (ב) הגישה הרחבה לפירוש הסמכות המעוגנת בסעיף 24(א)(1) לחוק בית הדין לעבודה בשים לב לכלל הפרשנות בהלכת מנורה ולרציונל שביסודה..... 8
15	ו(5) (ג) הגישה העדיפה בעיני איננה הגישה הצרה שנקודת המוצא שלה היא בענין אנוך, אלא הגישה הרחבה שנקודת המוצא שלה היא הרציונל הסוציאלי גם לעת משבר וכלל הפרשנות שבהלכת מנורה..... 9
16	ו(6) הערה על פיצול תביעות ועל הדרכים הפרקטיות להתמודד עם בעייתיות הפיצול..... 11
17	ז. מן הכלל אל הפרט..... 11
18	ז. סוף דבר:..... 13

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 18-08-56590-ל. (חסוי) נ' מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ואח'

תיק חיצוני:

א. השאלה

1. השאלה היא לאיזו ערכאה הוקנתה סמכות עניינית, לדון בתביעה לתגמולי ביטוח מכוח פוליסה לביטוח אובדן כושר עבודה, שהינה נספח לפוליסה לביטוח חיים, ובתביעה מכוח נספח לשחרור מתשלום הפרמיות לפוליסות ביטוח עקב אובדן כושר עבודה שצורף לשלוש פוליסות נוספות.

ב. מבוא על ההליך

2. עסקינן בתביעה שהתובע בחר להגיש, בסדמ"ק, ביום 4.9.18 לבית משפט השלום, ואשר נתנה בה רשות להגן, על יסוד הסכמה מיום 3.5.19. המועד שנקבע ליום 7.1.20 נדחה הואיל והתקבלה בקשת התובע לדחות מועד בהסכמה, שהוגשה בסמוך למועד הדיון, מחמת גישור שבשלב זה נכשל. לאחר מכן היו פניות עקב חשש ממחיקה מחמת חוסר מעש. לתביעה, לא צורפה במלואה, אף אחת מהפוליסות שביסודה וצורפו רק דפי פרטי ביטוח.
3. ביום 7.9.20 בפתח קדם המשפט טענה, לראשונה, ב"כ התובע בע"פ כי אין סמכות עניינית לבית משפט השלום, ושלפיכך יש להעביר את הדיון לבית הדין לעבודה. בהמשך, לשיעורין, הצדדים הוגשו עמדות ומסמכים.
4. ביום 25.3.21, ערב פגרת הפסח, הגישה הנתבעת "הודעה על הגשת פוליסות" וצרפה לה נספח הביטוח לשחרור מתשלום פרמיות במצב של אובדן כושר עבודה המשותף לכל שלושת הפוליסות (נספח 178), וכן את הנספח הכולל את התנאים הכלליים לביטוח אובדן כושר עבודה (נספח 175). התובע לא חלק על כך שאלו הנספחים הרלבנטיים והם יהיו את נקודת המוצא לבדיקה.
5. יוער כי כנאמר בבוקר מתחת לכותרת "הודעה על הגשת פוליסות" בשולי המסמך ובאופן שלא נרמז בכותרת נכתבה הסכמה מצד הנתבעת, להיות הסמכות העניינית בבית הדין האזורי לעבודה והוגשה לראשונה החלטה נוספת בפתקית מתיק 77943-12-20 שיתר פרטיו לא צוינו. אלא שנושא הסמכות אינו תלוי במאויי הצדדים ואתייחס לכך להמשך.
6. להלן, אתייחס לרקע העובדתי הנדרש לעניין, לטענות העיקריות, ואסביר מדוע לטעמי דין טענת התובע להתקבל במלואה לגבי שתי הפוליסות המגולמות בנספחים שתוארו.

ג. הרקע העובדתי

8. התובע ביטח עצמו מסיכון של אובדן הכושר לעבוד בעיסוקו כנהג אמבולנס, באמצעות 4 הפוליסות שאותן כינה כפוליסות לביטוח חיים (סעיף 3 כתביעה לביטוח לחיים).
9. התובע נפגע, לטענתו, בתאונה ואיבד את כושרו לעבוד בעיסוקו כנהג וכחובש באמבולנס הפרטי שלו. לטענתו כתולדה מכך הוא במצב של אובדן כושר עבודה המזכה אותו בתגמולים על יסוד 4 הפוליסות.
10. למען הדיוק יוער, שמדובר בארבע פוליסות נבדלות לתקופות ממושכות שקיים בין חוט מקשר ברור, הואיל ולכולן רלבנטי אובדן כושר עבודה.
11. **את 4 הפוליסות ניתן לחלק, לכאורה, לשני סוגים:**
12. **בסוג הראשון נמצאת הפוליסה הראשונה** שכונתה כ"פוליסה העיקרית". מדובר בפוליסה המכסה במישרין במקרה של אובדן כושר עבודה את אובדן כושר העבודה עצמו וזאת בפיצוי שנקבע בה. מספרה 036919306 והיא המכונה "שווה לעתיד פלוס – א.כ.ע. בפרמיה משתנה. ת המתנה 1 חודשים". לפי דף פרטי הביטוח תחילת הביטוח בסכום חודשי של 7,856.22 ₪ ב1/1 וסיומה ביום 31.12.43 ותחילת ביטוח בסכום חודשי של 7,173.30 ₪ ב5/15 וסיומה ביום 30.4.43. הפוליסה הזאת נסמכת על נספח 175. שמכונה: "תנאים כלליים לשווה לעתיד פלוס" אובדן כושר עבודה. הפיצוי על פי הפוליסה כפוף לתקנות מס הכנסה
13. **בסוג השני של הפוליסות נכללות שלוש הפוליסות האחרות.** ביסוד כל אחת מהשלוש, נספח המשחרר את המבוטח המצוי באובדן כושר עבודה מוחלט, מתשלום הפרמיות בגין כל אחת מהן. הנספח הזה מכונה "נספח שחרור". תקופת הביטוח מכוח נספח השחרור נמשכת גם היא לשנים רבות, והיא תסתיים רק ביום 31.12.43 בהתאמה לתקופת הכיסוי עקב א.כ.ע בפוליסה הראשונה והעיקרית. מדובר בנספח 178 המכונה "שווה לעתיד פלוס- נספח שחרור מתשלום פרמיה במקרה של אובדן מוחלט של כושר העבודה".
14. לשון אחרת, לפי נספח השחרור ירווח למבוטח אם חלילה ימצא במצב של א.כ.ע מוחלט שיקשה עליו לממן דמי הביטוח לפוליסות האחרות הכוללות כיסוי הנחוץ לו. המבוטח, שדאג לבטח עצמו מאובדן כושר עבודה, ומהסיכונים המכוסים בפוליסות האחרות ישוחרר מהצורך בתשלום הפרמיות הנחוצות, ויוסיף להיות מבוטח בגדרן. בכך תובטח רוחתו הסוציאלית והוא גם לא יפול על שכמם של אחרים.
15. להשלמת התמונה אציין לגבי שלוש הפוליסות מהסוג השני את הפרטים הבאים:
 - א. הפוליסה השנייה היא פוליסת פרט שמספרה 36908135, מדובר בפוליסת בריאות המכונה "top premium" הפוליסה היא לתקופת ביטוח הנמשכת לכל החיים וכוללת כאמור, גם נספח שחרור מתשלום פרמיה, במקרה של אובדן מוחלט של כושר העבודה, שמספרו 178 לתקופת שחרור הנמשכת עד ליום 31.12.43.

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 18-08-56590 ל. (חסוי) נ' מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ואח'

תיק חיצוני:

ב. הפוליסה השלישית היא פוליסה לפי תכנית ביטוח סיעודית שמספרה 36908127. הפוליסה הסיעודית הזאת נמשכת לכאורה לכל החיים וכוללת, כאמור, גם נספח שחרור מתשלום פרמיה, במקרה של אובדן מוחלט של כושר העבודה, שמספרו 178 לתקופת שחרור הנמשכת עד ליום 31.12.43.

ג. הפוליסה הרביעית שמספרה 36907962 שכונתה "קרן אור טופ". דף פרטי הביטוח מצביע על תחילת ביטוח מ1/11 לתקופה שתמה ביום 31.12.2046, וגם היא כוללת, כאמור, נספח שחרור מתשלום פרמיה במקרה של אובדן מוחלט של כושר העבודה שמספרו 178 לתקופת שחרור הנמשכת עד ליום 31.12.43.

ד. תמצית הטענות

16. כנובע מהמתואר לעיל בתחילה, טענו הצדדים בלהט והנתבעת עמדה בנחרצות על טענתה להעדר סמכות עניינית. הואיל ואין המדובר בענין הנתון לבחירת בעל דין אסקור את הטענות שלאחריהם ידונו השיקולים לפיהם מכוח הדין הסמכות נתונה לבית הדין.
17. ב"כ התובע טענה שאין סמכות עניינית לבית משפט השלום, ושיש להעביר את הדיון לבית הדין לעבודה לפי הלכת מנורה. וזאת על סמך הסיבות העיקריות הבאות: א. המדובר בפוליסות פרט שהתובע רכש כעצמאי. פוליסה אחת היא פוליסה המבטחת מפני אובדן כושר עבודה, עובד עצמאי והיא העיקרית. ביתר הפוליסות יש נספח שחרור למקרה של אובדן כושר עבודה, בהתאם לאי הכושר לעבודה שהוא נלווה לפוליסה העיקרית.
- ב. ב"כ התובע תיארה שמשרדה נוהג להגיש תביעות מעין אלה לבית הדין לעבודה שבו הן נדונות. תביעה זו הוגשה באופן חריג לבית משפט השלום (עמוד 1 ש' 17-16). ג. לטענת בא כוח התובע, נחוצה הכרעה, עתה, בלא להותיר שאלה מרחפת, כי בתיק דומה ב"כ הנתבעת העלה טענה להיעדר סמכות עניינית זאת, למרות שקודם לא כפר בקיומה. ב"כ התובע ביקשה התחייבות מפורשת מצד הנתבעת שלא תהיה העברה בשלב מאוחר יותר (עמוד 2 ש' 18-16). יחד עם זאת, ציינה שהסמכות אינה עניין של הסכמה, והייתה מוכנה, לחלופין, להספק בהעברת הפוליסה העיקרית.
18. בא כוח הנתבעת, לאורך כמעט כל הדרך התנגדה ובנחרצות, להעברת הדיון לבית הדין לעבודה וטענה שהסמכות מסורה לבית משפט השלום על סמך הסיבות העיקריות הבאות: א. המדובר בפוליסות פרט שאין מהן הפרשות לפיצויים ותגמולים. ב. טענה שבתיק זה לא תעלה בעתיד טענה לחוסר סמכות (עמוד 2 מול שורות 20-21). בזמן הדיון סברה בתחילה שהפוליסה לא כפופה לתקנות מס הכנסה, אך בהמשך אישרה שפרט זה אינו באמתחתה (עמוד 2 ש' 2). כעולה מהחלטות שנתנו בו ביום היא נדרשה להמציא את הפרטים העובדתיים.
19. ביום 15.12.20 הוגשה הודעה מטעם הנתבעת (להלן: "הודעת הנתבעת") לפיה "תקנות מס הכנסה חלות בהקשר אחד על פוליסה מספר 036919306", דהיינו על הפוליסה העיקרית (ראו סעיף 2 להודעה מטעם הנתבעת). זאת אף אם צוין כי אין חלות בהקשרים אחרים (סעיף 5).
20. עם זאת, בהודעת הנתבעת, הנתבעת חזרה על טענתה שהמדובר בפוליסות פרט שאין מהוות קופות גמל (סעיף 1). בנוסף הנתבעת הגדירה קופות גמל כ"שם כולל לקבוצת מכשירי ביטוח פנסיוניים לטווח בינוני או לטווח ארוך אליהן מפורשים כספי ביטוח פנסיוני או כספי חיסכון פנסיוני" (סעיף 3). לנוכח הסבר זה צורף תצהיר כי הפוליסות הנדונות אין קופת גמל. הנתבעת הפנתה למאפיינים שאינם חלים, לטענתה, על הפוליסות דנן כי אין מכשירי בטוחון פנסיוני. ודוק, הנתבעת לא הפנתה להגדרת קופות הגמל בחוק הגנת השכר, ולא התייחסה לאופן בו נוסח הכלל בהלכת מנורה.
21. ביום 27.12.20 הגיש התובע תשובה להודעה מטעם הנתבעת בה חזר על עמדתו, אך הדגיש שלפי הלכת מנורה יש קביעה עקרונית לפיה ככלל הסמכות לדון בתביעות של מבטחים כנגד קופות גמל מסורה לבית הדין לעבודה, וזאת "בלא תלות באופיה של המחלוקת או באופי הקופה". התובע הפנה בתשובה להגדרות החקוקות. התובע ציטט את סעיף 24(א)(3) לחוק בית הדין, והדגיש בגדרו את ההפניה "לקופות גמל, כמשמעותן בחוק הגנת השכר", ואת הסיפא הנוגעת ל"כל תובענה לקצבה הנובעת מיחסי עבודה" (סעיף 3). נוסף על כך התובע ציטט את הגדרת קופת גמל בחוק הגנת השכר והדגיש בה את חלופת הביטוח (סעיף 4). לשיטת התובע קרן ביטוח שהעובד חבר בה היא "קופת גמל" כהגדרתה בחוק הגנת השכר, בין אם העובד והמעביד חייבים לשלם לה ובין אם לא לפי חוק הגנת השכר והפסיקה (סעיף 5 לתשובה). כמו כן, הייתה הפניה לסדרת החלטות.
23. יוער שלאחר מכן, ביום 7.1.21, התובע הגיש עותק מהחלטה בעניין 33587-06-19 י.י נגד מנורה חברה לביטוח בע"מ (20.10.19) שלפיה במקרה דומה נדחו טענות הנתבעת דנן בבית הדין לעבודה.
24. ביום 10.1.21 הוגשה תשובת הנתבעת לתגובה מטעם התובע.
25. אגב, גם ביום העלאת הטענה עומתו הצדדים מול הגישות בפסיקה שיפורטו להלן. בא כוח התובע טענה במפורש שאת הפוליסות דנן יש להעביר לבית הדין לעבודה, גם לאחר הגישה ב-20-07-15504, זאת לפי הלכת מנורה, אף אם הייתה בבית המשפט המחוזי החלטה אחרת לגבי פוליסה שהיא פוליסה לתאונות אישיות. לטענתה יש לאבחן פוליסה זאת המכסה מפני אובדן כושר עבודה.
26. היפוך בעמדת הנתבעת - כמתואר בענין ההליך ב"הודעה על הגשת פוליסות" לא ברור מדוע לא הובטלה הסכמתה בכותרת באופן בו יהיה ברור כי מדובר ב"הודעה על הסכמה להעברת הדיון" היות הסמכות העניינית בסמכות בית הדין לעבודה לנוכח נוסח הפוליסות. בגוף ההודעה נכתב בקצרה: "לאחר בחינה חוזרת של הפסיקה והנטייה העולה

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 18-08-56590 ל. (חסוי) נ' מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ואח'

תיק חיצוני:

מפסיקת בתי הדין, וכדי לקדם ענינו, מודיעה הנתבעת כי היא מסכימה להעביר את ההליך לבית הדין האזורי לעבודה" ודוק בהודעה לא צוין איזו מניעה הייתה מהגשתה קודם לכן. חרף ה"היפוך בעמדה" לא צורפה אותה פסיקה של בית הדין שבה עיינה הנתבעת כדי להסביר את הנטייה העולה מפסיקת בתי הדין. קשה להבין התנהלות זאת בשים לב בין היתר לעקרונות היסוד **בתקנות סדר הדין האזרחי**, תשע"ט-2018. הבוקר 6.4.21 הנתבעת בחרה להגיש עותק מהחלטה דלעיל שהיא של בית המשפט האזורי ולפיכך לכאורה אינה אותה פסיקה לה הפנתה בעמדתה שבשולי הודעתה על הגשת פוליסה. החלטה זאת נתנה ביום 8.3.21 לא ברור איזו מניעה הייתה מהגשתה קודם לכן. יתירה מכך הנתבעת בדברים שכתבה אודות היפוך בעמדתה כלל לא הפנתה לא התמודדה עם הדברים שבחרה לרשום בהודעה מטעם הנתבעת מיום 15.12.20.

ה. ההכרעה

27. לאחר עיון במסמכים שלפני, מצאתי שהסמכות העניינית אכן מסורה לבית הדין האזורי לעבודה.
28. זאת, בראש וראשונה, ובמובהק, לגבי הפוליסה העיקרית המבטחת את התובע העצמאי מאובדן כושר העבודה לשנים רבות.
29. בנוסף בנסיבות שלפני, מצאתי לקבל גם את הבקשה להעביר לבית הדין לעבודה את הדיון גם בפוליסת השחרור עקב אובדן כושר עבודה מוחלט.
30. התוצאה הזאת נגזרת, לטעמי, מהלכת מנורה ומהרציונל שביסודה. הן הפוליסה העיקרית והן נספח השחרור שביסוד הפוליסות האחרות, מהוות "רשת ביטחון" חשובה עליה **נשען עובד עצמאי ברגעי משבר, עקב אובדן כושרו לעבוד כנהג האמבולנס הפרטי**. העברת הדיון מתיישבת, לטעמי, הן עם "כלל הסמכות העניינית" שנקבע בעניין מנורה, והן עם "כלל הפרשנות לסמכות העניינית הייחודית", שנקבע שם. כמפורט להלן, הסוגיה מצויה, במובהק, בתחום "הביטחון הסוציאלי במובן הרחב", ובין נושאי הביטחון הסוציאלי עליהם אמון בית הדין לרקע התמורות שחלו בפסיקה ובחקיקה לגביו. תימוכין לכך אפשר לראות גם בהחלטת בית הדין לעבודה בעניין **אטיאס**.
31. כפועל יוצא מהחלטה זאת ומההתנהלות, הנני מחייב את הנתבעת בהוצאות לטובת התובע בסך של 3500 ₪, להלן יפורטו הנימוקים להכרעה. הנימוקים יובאו בהרחבה יחסית נוכח המחלוקות בפסיקה של הערכאות הדיוניות.

ו. הנימוקים להכרעה

32. (1) הערה מקדמית לגבי אופן העלאת הטענה ע"י תובע וההתנהלות בעת החזרה הפתאומית מהטענה מצד הנתבעת ראשית, אקדים ואציין, בשים לב לביקורת הנתבעת על העלאת טענת העדר סמכות עניינית על ידי תובע, כי נקודת מוצא היא שמראש על תובע להגיש את תביעתו לערכאה בעלת הסמכות עניינית כנובע מסדרי הדין האזרחי. וכמובהר מפי כב' השופטת ברק ארז בהלכת מנורה כשהתייחסה לכלל הסמכות העניינית, אשר נועד ליישום בשלב הגשת התובענה.
33. שנית ויחד עם זאת, אין בכוח בחירה מוטעית של תובע להקנות סמכות עניינית. ניתן להבין היטב את בחירתה להעלות את הטענה ואת התנגדותו לכך שהשאלה, כלשונה, "תרחף מעל התביעה". הן בהלכת מנורה נאמר במפורש: "כי מושכלות יסוד מקובלים הם, כי פסק דין שניתן בהיעדר סמכות עניינית **בטל מעיקרו**. על בתי המשפט להקפיד בדבר הסמכות העניינית אף אם הצדדים לא העלו מיוזמתם טענה זו, ואף אם הטענה עלתה רק בערכאת הערעור יש מקום לדון בה." (פסקה לט שם, הדגשה לא במקור א.ב.).
34. שלישית, ובפן הנוגע להתנהלות הדיונית של הנתבעת קשה להבין מדוע הנתבעת הגישה מסמך שכותרתו היא "הודעה על הגשת פוליסות" שרק בשוליו ולא באופן המודגש בכותרת ציינה כי היא מסכימה, לאחר בחינה חוזרת של הפסיקה והנטייה להעברת ההליך לבית הדין האזורי לעבודה. לא ברור מה מנע ממנה לצרף ביום הגשת המסמך 25.3.21 את אותה פסיקה לה היא מפנה. הדברים נחוצים ברגיל ובפרט לאחר שהנתבעת חזרה בה פתאום מטענתה הנחרצת. החלטה אחת של בית המשפט האזורי צורפה רק הבוקר. כעולה מטענת ב"כ התובע היא לא ראתה אותה קודם. יצוין כי בנסיבות אלה נתנה לה ההזדמנות לעיון כמפורט לעיל.
35. רביעית, נוכח התייחסות הצדדים לגיבוש הסכמה בסוגיית הסמכות, אזכיר שנקודת המוצא היא שגם הסכמת שני הצדדים, אינה מספיקה להקניית סמכות עניינית לדון בתביעה. זאת הואיל ו"חשיבותם של כללי הסמכות העניינית חורגת מדל"ת אמותיהם של בעלי-דין ספציפיים, רצונותיהם ומאוויהם" דברי כב' השופט סולברג ברע"א 7379/19 **אפרת אליעזר נ' מגדל מקפת קרנות פנסיה וקופות גמל** בע"מ בפסקה 7 (פורסם בנבו, 03.02.2020) להלן: "עניין אפרת אליעזר".
36. בשולי הדברים, אציין כי מקל היה לו הוגשה מראש, מוקדם ככל הניתן, בקשה מסודרת מצד התובע ולו פעלו הצדדים באופן המאפשר הגשת מלוא הפרטים הנדרשים לשיטתם לליבון סוגיית הסמכות העניינית. בשים לב לעמדות בפסיקה. ער אני למו"מ ולגישור שבינתיים לא צלח. אולם, פעילותם המבורכת מחוץ לכתלים לא אמורה לפגוע בקיום ובזמן של הנדרש בין הכתלים.
37. מכאן אגש לבחינת הטענה להעדר סמכות עניינית לגופה.

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 18-08-56590 ל. (חסוי) נ' מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ואח'

תיק חיצוני:

ו(2) המסגרת הנורמטיבית הנוגעת לתיחום הסמכויות – בין בתי המשפט הכלליים לבין מערכת בתי הדין לעבודה.

38. את המסגרת הנורמטיבית הקובעת את קו הגבול, שבין סמכות בית הדין לעבודה לבין סמכות בית משפט האזרחי ניתן לחלק ל-3 הרבדים הבאים: א. ברובד הראשון והבסיסי מצויה החקיקה המגדירה סמכות עניינית. ב. ברובד השני חלה פסיקה של בית המשפט העליון. בראש וראשונה בעניין מנורה, ואפנה גם לפסיקה של בית הדין הארצי לעבודה. ג. ברובד השלישי מצויה הפסיקה בערכאות הדיוניות שאינה אחידה.
39. להלן אתייחס לרבדים השונים של המסגרת הנורמטיבית.

ו(3) הרובד ראשון של המסגרת הנורמטיבית מעוגן בחקיקה המגדירה סמכויות

40. ברובד הראשון והבסיסי במסגרת הנורמטיבית התוחמת גבול שבין סמכות בית הדין האזורי לעבודה לבין סמכות בית משפט השלום, מצויה החקיקה המגדירה את סמכותו העניינית של בית הדין. אזכיר מתוכה את סעיפי החוקים הבאים:
41. **סעיף 24 לחוק בית הדין לעבודה, תשכ"ט – 1969** (לעיל ולהלן: "**חוק בית הדין**") מגדיר את סמכות עניינית ייחודית, משמע הבלעדית, של בית הדין האזורי לעבודה.
42. **סעיף 24(א)(3) לחוק בית הדין**, מתייחס ל"קופות גמל, כהגדרתם בחוק הגנת השכר" ולא רק לאחת מהקופות או ל"סוג קופה" מסוים, הסעיף מצביע לכאורה שהסמכות הייחודית של בית הדין לעבודה משתרעת על כל אחת מחלופות קופות הגמל שבגדריו
- סעיף 24(א)(3) "שואב" לתוכו את ההגדרות לקופות הגמל באופן הדרגתי משלושה חיקוקים נוספים: א. ההגדרה הראשונה לקופת גמל מצויה בסעיף 1 **לחוק הגנת השכר, תשי"ח-1958** (להלן: "**חוק הגנת השכר**") והיא נשאבת במישרין בגוף סעיף 24 לחוק בית הדין המתייחס ל"קופות גמל כהגדרתם בחוק הגנת השכר" הגדרת קופת הגמל בחוק הגנת השכר כוללת רשימת חלופות המהוות תופעות משפטיות שונות. ב. ההגדרה השנייה לקופת גמל, מצויה ב**פקודת מס הכנסה [נוסח חדש]** (להלן: "**פקודת מס הכנסה**"), והיא נשאבת לחוק בית הדין, בעקיפין, באמצעות חוק הגנת השכר. ג. ההגדרה השלישית, הרלבנטית לחלופה בחוק הגנת השכר מצויה בחוק הפיקוח על קופות גמל ונשאבת באמצעות סעיף 47 לפקודת מס הכנסה. סעיף 47 לפקודת מס הכנסה נועד ליצור כלי שימלא אחר מטרת הבטחת תשלומים לעובד לאחר הפסקת עבודתו בגין פרישה או מוות. ובקשר לכך ראו ב' נמדר **דיני מסים [מסי הכנסה]** (מהדורה 2, תשנ"ג) עמוד 133.
43. **סעיף 24(א)(1) סיפא לחוק בית הדין**, קובע חריג לסמכות העניינית של בית הדין לעבודה, במילים "ולמעט תובענות שעילתן בפקודת הנזיקין (נוסח חדש)" החריג הזה, רלבנטי גם לסעיף 24(א)(3) אף שלא נכתב בלשון סעיף 24(א)(3) הואיל ועל פי הפסיקה, גם כשעסקינן בתובענות נגד קופות גמל, כאמור בסעיף 24(א)(3) לחוק – לא ידון בית הדין לעבודה בתובענות שעילתן בפקודת הנזיקין ראו **בעניין מנורה**, פסקה לד'; וכן **בעניין אפרת אליעזר**.

ו(4) הרובד השני של המסגרת הנורמטיבית התוחמת סמכויות מעוגן בפסיקת בית המשפט העליון בראש וראשונה בחידוש שבהלכת מנורה

44. ברובד השני של המסגרת הנורמטיבית המגדירה את הסמכות העניינית של בית הדין האזורי לעבודה, מצויה הפסיקה, שנתנה ללשון החוק פרשנות שהרחיבה, צעד אחר צעד, את סמכות בית הדין לעבודה ומיצבה אותו כערכאה המרכזית בתחום הביטחון הסוציאלי. השוו כב' השופט ברק ארז בבג"ץ 3716/13 **אגד אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ נ' בית הדין הארצי לעבודה** (פורסם בנבו 03.07.2014) (להלן: "**בג"צ אגד**").
45. פסק הדין המרכזי ניתן מפי כב' השופט רובינשטיין ברע"א 7513/15 **מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ נ' פלונית** (פורסם בנבו, 21.03.2016) (לעיל ולהלן: "**הלכת מנורה**"). בהלכת מנורה בוצעה הרחבה משמעותית מאוד, של סמכות בית הדין לעבודה זאת לרקע הרציונל הסוציאלי ומתוך התייחסות ל"כלל החדש" שנוסח בפסקה 27 לפסק דינה של כב' השופטת ברק ארז בבג"צ אגד.
46. התוצאה שנקבעה בהלכת מנורה היא כי "**סמכותו העניינית של בית הדין לעבודה בהתאם לסעיף 24(א)(3) תחול מכאן ואילך, ונתון להוראת המעבר, על כלל התביעות של עובדים או מעסיקים וחליפיהם כנגד קופות גמל בלא תלות באופיה של המחלוקת ובאופי קופת הגמל, בכפוף להגדרתה שבחוק הגנת השכר, תשי"ח-1958**". (ראו בפסקה מא תוצאה זאת תכונה לעיל ולהלן "**כלל הסמכות**" או "**כלל הסמכות העניינית הייחודית**"). משום עוצמת השינוי המגולם ב"כלל הסמכות", נקבעה לתחולתו הוראת מעבר.
47. בהלכת מנורה הבהיר בית המשפט, באופן חד משמעי, שבכוונתו לקבוע "**כלל סמכות עניינית**" שיהיה **פשוט ואחיד**. וראו, בין היתר, באסמכתאות הבאות שם: א. בפסקה כג נאמר: "כלל פשוט ונהיר, המצמצם את מרחב שיקול הדעת הנדרש בעת ההחלטה באיזו ערכאה יידון הסכסוך". ב. בפסקה לג לפסק דינו של כב' השופט רובינשטיין התייחס לצורך ב"כלל אחיד וברור, אשר יוביל לחיסכון בהתדיינות ובזמן שיפוטי". ג. הערת כב' השופטת ברק ארז שראתה לנכון לכתוב ששיקול חשוב הוא: "חתימה לכללים פשוטים ובהירים ליישום בשלב הגשת התובענה".

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 18-08-56590 ל. (חסוי) נ' מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ואח'

תיק חיצוני:

48. על החשיבות בקיום כלל סמכות עניינית פשוט וברור חזר בית המשפט העליון מפי כב' הנשיאה חיות ברע"א 4499/17 זאב בקר נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ (פורסם בנבו, 22.08.2017) (להלן: "עניין בקר") כשציינה: "עוד יש לתת את הדעת לכך שהלכת מנורה נועדה לייצר 'כלל פשוט ונהיר, המצמצם את מרחב שיקול הדעת הנדרש בעת ההחלטה באיזו ערכאה יידון הסכסוך' (שם, בפסקה כ"ג)". אציין שבאופן כללי על כך שכללי הסמכות העניינית משמשים כמעין תמרון, ובהתאם עליהם להיות ברורים ופשוטים ליישום". ראו גם בע"א 3347/16 פלונית נ' פלוני (פורסם בנבו, 20.02.2018).
49. **בענין מנורה לא הסתפקו בניסוח "כלל סמכות עניינית" חדש שנתפס כפשוט ונהיר ומצאו לנכון, לצייד לצורך יישומו ב"כלי עזר" חשוב נוסף בדמות קביעת "כלל הפרשנות לסמכות העניינית היחודית"** שלפיו יינתן פירוש רחב, בלא אבחנות דקיקות לסעיף 24(א)(3). כפי שחידדה כב' הנשיאה חיות בעניין בקר: "נקודת המוצא לדיוננו היא ההלכה שנקבעה בהלכת מנורה הקובעת כי "יש ליתן פירוש רחב לסמכות בית הדין לעבודה בנושאי ביטחון סוציאלי, נוכח התמחותו בתחום זה, ולמעט חריגים בנסיבות מיוחדות מאוד, להעביר אליו את הטיפול בנושאי ביטחון סוציאלי, כמו התדיינות בין מבטחי קופות גמל – למשל – לקופות" (שם, בפסקה י"א הדגשה לא במקור א.ב.).
50. לתוצאה בעניין מנורה בדבר "כלל הסמכות" ול"כלל הפרשנות" הגיע הלכת מנורה דרך פרשנות תכליתית ללשון סעיף 24(א)(3) לחוק בתי הדין המתיישבת עם התכלית הנוכחית של בתי הדין לעבודה, לעסוק "בתחום הביטחון הסוציאלי במובנו הרחב" הקשור לאדם, לעתידו, לרווחתו, וליכולתו לקיים את עצמו בכבוד. כפי שהטעים בית המשפט בפסקה לד "גם ברגעי משבר ולא רק בעת פרישה". לצורך התוצאה ראה בית המשפט לצטט את הגדרת קופות הגמל בסעיף 1 לחוק הגנת השכר כשבגדר הציטוט הודגשה במפורש החלופה "ביטוח" בגופן (פונט) אחר מיתר החלופות לקופת הגמל. הגדרה לקופת גמל שמופיע החיקוקים ושמצוטטת במנורה אינה זהה להגדרה שבחורה המבטחת לרשום בסעיף 3 להודעת הנתבעת מיום. הנתבעת לכאורה צמצמה לסוג מסיים של קופת גמל וראו **בנמדר** לעיל ולהלן.
51. הדגש ניתן בעניין מנורה היה לכאורה **להיבט הסוציאלי** הרלבנטי גם **לעת משבר** ולא רק **להיבט הפנסיוני** המצומצם לעת פרישה לאחר סיום העבודה. הדגש זה, לעניות דעתי, "עובר כחוט השני" בפסק הדין והוא בעל חשיבות רבה גם לברירה בין הגישות ברובד השלישי. וראו למשל בפסקאות יא, כ, כז, כט, לג לד.
52. מצבו הסוציאלי של אדם חשוב גם **בתקופה שקודמת לגיל הפרישה**.
53. קביעות השופטים בעניין מנורה, מדברות בעד עצמן, אך אציין שנתנו לאחר התייחסות גם לעמדת היועמ"ש.
54. להמחשת הדגש על היבט סוציאלי אפנה מתוך מנורה למשל לאמירות הבאות:
- א. בפסקה לג מתייחס בית המשפט ל"תחום הביטחון הסוציאלי במובנו הרחב": "סבורני, כי פרשנות המאפשרת הכללתן של כלל תביעותיהם של עובדים ומעסיקים נגד קופות הגמל, בלא תלות באופיה של המחלוקת או בסוג הקופה, בגדרי סמכותם של בתי הדין לעבודה, מתיישבת עם לשון סעיף 24(א)(3) לחוק בית הדין לעבודה כמו גם עם תכליתם של בתי הדין לעבודה כפי שהוצגה מעלה. הלוא הם העוסקים בתחום הביטחון הסוציאלי במובנו הרחב, ובהם יושבים שופטים מקצועיים ונציגי ציבור הצוברים מומחיות מיוחדת לעניין. פרשנות זו מעצבת **כלל אחיד וברור**, אשר יוביל – דומה – לחיסכון בהתדיינות ובזמן שיפוטי וימנע כל מה שמערכת שיפוטית הוגנת ותכליתית תצפה להימנע הימנו." (ודוק הדגשות המילים "סוג הקופה" **במובנו הרחב** אינה במקור א.ב. והן ממחישות שאין הרחבת הסמכות בית הדין מכוח הלכת מנורה מצומצמת לאחד מהסוגים של הקופות אלא לכולם). בפסקה כט נסקרו חלק מהתמורות, והובהר עד כמה רחבים "נושאי ביטחון סוציאלי" שלאורם ניתן כלל הפרשנות בפסקה יא. כשנאמר: "כי תכליתם של בתי הדין לעבודה היא ההגנה על זכויות ורווחה סוציאלית במובן הרחב. הביטוי "משפט העבודה" בו נוהגים בתי הדין לעבודה לעשות שימוש לתיאור שליחותם מתפרש, כך נראה, באופן הכולל את כל נגזרותיה של העבודה, לרבות הביטחון הסוציאלי, **רשת הביטחון שעליה נשען העובד הן בעת עבודתו הן לאחר פרישתו אם מטעמי גיל אם מטעמי מחלה ועוד** – ואין לנתק בין העבודה לתנאים הסוציאליים." (הדגשה לא במקור א.ב.). מהמילים המודגשות נלמד, לעניות דעתי, כי הדגש ניתן להיבט הסוציאלי ולא להיבט הפנסיוני. כך למשל לא צמצמו רק לאותן קופות הגמל שנועדו למלא אחר מטרה של הבטחת תשלומים לאחר הפסקת עבודה בגין פרישה או מוות שזכורות בהגדרות בפקודת מס הכנסה. על תכלית זאת של קופות הגמל הללו ראו א' נמדר **דיני מסים [מסי הכנסה]** (מהדורה 2, תשנ"ג) עמוד 133.
- ב. בפסקה לד נאמר: "בסיכומי של יום, מערך קופות הגמל, על כלל היבטיו ואפשרויותיו הביטוחיות, וחיוניותו העצומה לרווחת האדם העובד, נועד בראש וראשונה לשמר את בטחונו הסוציאלי של המבוטח ולהבטיח את רמת חייו ברגעי משבר ולעת פרישה. אין ערוך לחשיבות הדבר." (הדגשה לא במקור א.ב.).
- ג. ראו גם עמדת כב' השופטת ברק ארז לפיה התוצאה עולה בקנה אחד עם השיקול החשוב של "מומחיותו של בית הדין לעבודה בנושאים הרלוונטיים" ועל הצורך להימנע מהבחנה מורכבת, ומכללים שדורשים הפעלתו של שיקול דעת משפטי מורכב.

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 18-08-56590-ל. (חסוי) נ' מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ואח'

תיק חיצוני:

ד. השוו גם כב' השופט סולברג בענין אפרת אליעזר שבו נאמר: "הקצאת סמכויות זו, עניינה במומחיות של בית הדין העבודה בנושאי ביטוחן סוציאלי".

55. גם בבית הדין הארצי לעבודה, נתנה לאחר הלכת מנורה פרשנות מרחיבה לחלופות בהגדרת קופות הגמל בחוק הגנת השכר.

56. על כך ראו בע"ע (ארצי) 68380-09-16 כפיר מעליות תעשיות (1996) בע"מ - הקרן לעידוד ופיתוח ענף הבניה בישראל (פורסם בנבו, 17.10.2017) (להלן: "עניין כפיר מעליות") בפסקה 12 שהרחיב את מובן החלופה "קרן או קופה כיוצא באלה שהעובד חבר בה" וציין: "12. אנו סבורים, כי ראוי לאמץ פרשנות זו, שיש לה כמוסבר לעיל עיגון לשוני בסעיף 24(א3) לחוק בית הדין לעבודה, שכן היא עולה בקנה אחד עם מגמת פסיקתו של בית המשפט העליון להרחיב את סמכותו של בית הדין לעבודה ולרכז בו את כל ההתדיינות שעניינה משפט העבודה וביטוחן סוציאלי במובן הרחב, וכאמור לגישתנו יש לראות לפחות חלק מפעילות הקרן כפעילות בתחום יחסי עבודה ורווחת העובד, וחלק ממארג זכויותיו של העובד על פי ההסכם הקיבוצי או צו ההרחבה. ולעניין זה יפים דבריו של בית המשפט העליון בעניין מנורה."

57. על כך ראו גם בע"ע (ארצי) 4592-04-17 מרדכי אטיאס - הפניקס חברה לביטוח בע"מ (פורסם בנבו 12.04.2018) (להלן: "עניין אטיאס") שהתייחס לכאורה לחלופת הביטוח בהגדרת קופת הגמל ויפורט להלן.

58. יוער כי בבית הדין הארצי לעבודה נפסק כי "הלכת מנורה מבטחים, כמו גם הלכת אגד, ניתנה בהקשר הכללי של תיחום סמכויות בין בית המשפט האזרחי (בשל היבט ביטוחי מסחר) לבין בית הדין לעבודה (בשל היבט בטחון סוציאלי), וזאת בהעדר הסדר אחר בדין." ע"ע (ארצי) 34338-01-19 יעקב שחר - מדינת ישראל (פורסם בנבו, 04.02.2020).

ו(5) הורבד השלישי של המסגרת הנורמטיבית התוחמת סמכויות כולל את פסיקת הערכאות הדיוניות שאינה אחידה אלא נחלקת למספר גישות מרכזיות שידונו להלן.

59. ברובד השלישי למסגרת הנורמטיבית נמצאת, כאמור, פסיקת הערכאות הדיוניות שבחנה את גבולות הלכת מנורה ויישמה אותה. חרף כוונת מנורה לנסח כלל סמכות אחיד וברור, בשלב זה הפסיקה אינה עדיין אינה אחידה לגבי סוגי מקרים מסויימים.

60. בהקשר של הפסיקה שרלבנטית לפרשנות המונח "ביטוח" בחלופת קופות הגמל שהודגשה בעניין מנורה בסעיף 1 לחוק הגנת השכר, ניתן לאבחן בין שתי גישות מרכזיות: הגישה האחת היא הגישה צרה והגישה האחרת היא הגישה הרחבה והגמישה. נקודות המוצא של שתי הגישות היא שונה. הגישה הצרה יוצאת מפסק דין אנוך, שיפורט להלן, והגישה הרחבה נסמכת על כלל הפרשנות שבהלכת מנורה, בשים לב למיצובו כיום של בית הדין לעבודה בנושאי הביטוחן הסוציאלי לאחר המומחיות שרכש. אגב ישנן גם גישות ביניים. נוכח ההקשר שבפנינו אציין שהן קיימות בפרט לגבי עצמאים, הילוך חלק מהן מוקשה בעיני ואפרט זאת.

ו(5) (א) הגישה הצרה לפירוש הסמכות המעוגנת בסעיף 24(א) לחוק בית הדין לעבודה בשים לב לפרשנות צרה להגדרת קופת גמל בסעיף 1 לחוק הגנת השכר

61. הגישה הצרה צמצמה את המונח "ביטוח" שבהגדרת קופת גמל בחוק הגנת השכר לביטוח מנהלים. הגישה הצרה נשענה על פסק הדין בב"ע (עבודה ארצי) 10/6-נו/ איילון חברה לביטוח בע"מ - ערן אנוך, לב(1999) 629 (1997) (לעיל ולהלן: "עניין אנוך"). שם נאמר "כאן נבהיר כי המונח "קופת גמל", על-פי הגדרתו בסעיף 1 לחוק הגנת השכר, כולל קופות פנסיה הפועלות על בסיס הדדי, ולצדן ביטוחי גימלה על בסיס אינדיווידואלי ("ביטוח מנהלים"). לגישה הצרה ראו גם באסמכתאות הבאות:

א. עמדת כב' השופט ויצמן ברע"א (מחוזי מרכז) 49111-03-19 הראל חברה לביטוח בע"מ נ' נ. י (פורסם בנבו, 02.04.2019) בפסקה 11 (להלן: "עניין נ.י.") שם נכתב: "ראשית, בנדון לא עסקינן כלל בביטוח מנהלים או בקרן פנסיה אלא בביטוח תאונות אישיות, ממילא אינו מצויים באותו מתחם שנקבע בהלכת אנוך הנ"ל המגדיר מה הן אותן פוליסות ביטוחיות הרלבנטיות לקביעת סמכותו של בית הדין לעבודה ואשר חברות בהן היא בגדר חברות בקופת גמל. בענייננו אין מדובר בפוליסת ביטוח שניתנה או נחתמה במסגרת סוציאלית המעניקה תגמולים או קצבה. כך שאף תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל) אינן חלות עליה".

ב. ראו התייחסות להלכת אנוך ראו גם ברע"א (מחוזי מרכז) 9392-01-20 מגדל חברה לביטוח בע"מ נ' ש. (פורסם בנבו, 15.01.2020) בפסקה 7 (להלן: "עניין ש.ס."). שם אמנם קיימת רטוריקה של פרשנות מרחיבה אלא שזאת לא הוחלה לצורך יציקת תוכן למונח "ביטוח" בחלופה שהודגשה בעניין מנורה. בענין ש.ס. נתנה פרשנות מרחיבה צוינה ביחס להיבטים אחרים כשבין היתר נאמר כי: א. "לא נדרש עוד לוודא כי מהות הסכסוך תהיה ביחסי עבודה". ב. "לא נדרש קשר לנושאים סוציאליים שבסמכות בית הדין לעבודה". ג. לא נדרש עוד כי מהות העילה תהיה בזיקה למשפט העבודה, אלא די בכך כי יהיה מדובר בתביעה של עמית שכיר או מעסיק נגד קופת הגמל. ד. בפסיקת בתי המשפט נקבע כי יש להכליל אף עצמאים עמיתי קופת גמל בגדרו של סעיף 24 (א) (3) לחוק, כך שגם תביעות המוגשות על ידם נגד

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 18-08-56590 ל. (חסוי) נ' מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ואח'

תיק חיצוני:

קופת גמל, יהיו מסורות לסמכותו הייחודית של בית הדין לעבודה, אף ללא קשר לשאלת "מהות העילה" וזיקתה למשפט העבודה". לכך התייחס ת"צ (מחוזי מרכז) 67770-12-15 קינן נ' כלל פנסיה וגמל בע"מ (פורסם בנבו, 24.11.2016), בעניין קינן לא נדרש בית המשפט למובן המונח ביטוח. דובר בפוליסת ביטוח שהוגדרה במפורש כקופת גמל, אך הרחיב בכך שמצא שאין מקום לשתי הבחנות האחת בין קופת גמל לחברה מנהלת של קופת גמל והאחרת היא בין שכירים לעצמאים והעביר את הדיון לבית הדין לעבודה.

ג. התייחסות להלכת אנוך ראו גם מפי כב' השופטת אילני בת"א 21937-11-17 פלוני נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ (פורסם בנבו, 20.05.2019) (להלן: "עניין 21937") שם בוצע פיצול ופוליסה שהיא ביטוח חיים פרט, עם נספח א.כ.ע הועברה לבית הדין לעבודה. ההנמקה שנתנה הייתה שאין חולק כי זו פוליסה פרטית שהסמכות העניינית לדון בתביעה בגינה נתונה לבית משפט אזרחי.

ד. לגישה פרשנית צרה לסעיף 24(א)(3) אף אם מזווית אחרת ראו באחת הגישות בבית הדין לעבודה מפי כב' השופטת שרון אלקיים בסע"ש (ת"א) 49399-09-16 פלונית נ. מנורה מבטחים בע"מ (פורסם בנבו, 4.2.2017).

אגב, וכאמור, קיימת גישה צרה שנקטה בדרך ביניים לגבי עצמאים, ולפיה גם אם הסמכות לדון בפוליסה המבטחת מפני אובדן כושר עבודה, אינה נתונה לבית הדין, ניתן להעביר לו תביעה מכוחה אם הוגשה בד בבד עם תביעה מכוח קרן פנסיה כלפי נתבע אחר באותו תיק, וזאת מטעמי יעילות ונוכח הדמיון בין הסוגיות שבמחלוקת. אקדים ואומר שלטעמי, וכפי שפורט בהמשך, לתוצאה לפיה פוליסה לא.כ.ע תגיע לבית הדין לעבודה צריך להגיע מטעמי פרשנות הלכת מנורה ולא מטעמי יעילות שכשלעצמם, אשר ככלל אינם מספיקים להתניה על כללי סמכות עניינית ומניעת פיצול כעולה למשל מענין פי וי אס. על גישה זאת ראו במקרים הבאים: א. כב' השופטת קריס בת"א (תל אביב-יפו) 21520-02-19 פלוני נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ (פורסם בנבו, 19.5.2019), שם הועברה בכללותה, לבית הדין לעבודה תביעה הנוגעת לשני נתבעים שרק כלפי אחד מהם קיימת סמכות, הואיל והמדובר בקרן פנסיה, אך כלפי השני המדובר בתביעה לשני נתבעים על פוליסה שנועדה להבטיח רשת סוציאלית בשעת משבר (אובדן כושר עבודה), שהיא כשלעצמה, לגישת בית המשפט, אינה בגדר הסמכות הייחודית. לדעת בית המשפט כשהסוגיות השנויות במחלוקת הן זהות במהותן אין זה יעיל לפצל את הדיונים בין שתי ערכאות שונות. ב. כב' השופט מזרחי בת"א (אזורי ת"א) 52718-05-20 שגיא לאומי א.ב. סוכנות לביטוח חיים (2000) בע"מ נ' מוסך שרותון בע"מ (פורסם בנבו, 16.11.2020): "מאחר שאין מחלוקת כי התביעה נגד נתבעת 4 היא בסמכות בית הדין לעבודה, לאור המגמה לעיל גם בקשר לעצמאיים, ומאחר שמדובר במוצר ביטוחי שנועד להבטיח רשת סוציאלית בשעת משבר (אובדן כושר עבודה), אזי הגם שחלק מהנתבעים אינם בעלי מעמד של קרן פנסיה, אין זה יעיל לפצל את הדיונים בין שתי ערכאות שונות כשהסוגיות השנויות במחלוקת הן זהות במהותן".

לטעמי התוצאה של העברה לבית הדין ראויה, אך לא מההנמקה שנתנה בשים לב להלכות הנוגעות לפיצול. בהמשך אתייחס בקצרה להיבט הפיצול שעומו התבקש הצדדים להתמודד כבר מיד בסמוך להעלאת הטענה.

אגב, יתכן שמסתמנת נטייה לריכוך מסוים בעמדה הצרה הנשענת על עניין אנוך לפחות בהקשר של פוליסות א.כ.ע מסוימות לביטוח חיים. וראו אבחנה זאת שדומני שאומצה בויצמן ברע"א (מחוזי מרכז) 15504-07-20 הראל חברה לביטוח בע"מ נ' י. ו (פורסם בנבו, 09.07.2020) (לעיל ולהלן: "עניין י. ו").

לטעמי אין לאבחן בין עצמאי לבין שכיר, ואין להפלות עצמאי מאפשרות ההגעה לדיון בפני הערכאה שמגבשת מיומנות בהקשר זה. השוו בת"צ (מרכז) 67770-12-15 יפעת קינן נ' כלל פנסיה וגמל בע"מ (פורסם בנבו, 24.11.16), מפי כב' השופט גרוסקופף בפסקאות 13-19 (לעיל ולהלן: "עניין קינן").

(5)ב) הגישה הרחבה לפירוש הסמכות המעוגנת בסעיף 24(א)(1) לחוק בית הדין לעבודה בשים לב לכלל הפרשנות בהלכת מנורה ולרציונל שבסיועה.

66. הגישה הרחבה והגמישה גרסה שחלופת ה"ביטוח" בהגדרת קופת גמל בסעיף 1 לחוק הגנת השכר, חורגת מ"ביטוח מנהלים" המתואר בעניין אנוך שהוא רק אחד מסוגי הביטוח. להלן יובאו דוגמאות הממחישות את הגישה הרחבה: א. בק"ג (אזורי ת"א) 33587-06-19 מנורה חברה לביטוח בע"מ - י. ו (פורסם בנבו, 20.10.2019) (להלן: "עניין 33587") או "עניין י. ו." כב' השופט יפת קובע שחלופת ה"ביטוח" בהגדרת קופת גמל בסעיף 1 לחוק הגנת השכר חורגת מביטוח מנהלים כי היא כוללת גם תביעה לתגמולי ביטוח מכוח פוליסת ביטוח חיים (פרטית) מסוג "ריסק", עם הרחבה של רכיב פיצוי בעד אובדן כושר עבודה, היא בסמכותו של בית הדין לעבודה.

ב. על פי הגישה הגמישה נקבע שסמכות בית הדין לעבודה משתרעת גם על תביעה כלפי מבטחת שהנפיקה פוליסת ביטוח חיים (ריסק) קבוצתית, שאלה הצטרפו גמלאים מההסתדרות הכללית החדשה. ראו כב' השופטת ברקאי בת"א (תל אביב-יפו) 26156-03-17 ארגון מקבלי גמלה מקרן הגמלאות המרכזית נ' הראל חברה לביטוח בע"מ (פורסם בנבו, 13.1.2021) (להלן: "עניין ארגון מקבלי גמלה"). בעניין ארגון מקבלי גמלה אף נאמר באופן כללי - לגבי הלכת מנורה כי: "בתי המשפט המחוזיים יישמו הלכה זו ונטו להרחיב את סמכותו העניינית של בית הדין לעבודה גם למקרים נוספים, כאשר הקו המנחה הוא ריכוז התדיינויות הנוגעות לביטוח סוציאלי בסמכות ביה"ד לעבודה, אשר הוא בעל המומחיות בנושאים אלה, כך שכל נושא המשיך לסכסוך פנסיוני ונוגע לביטוח הסוציאלי של המבוטחים ידון בבית הדין

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 18-08-56590 ל. (חסוי) נ' מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ואח'

תיק חיצוני:

לעבודה". אגב, ארגון מקבלי הגמלה מתייחס לסיטואציה שאולי פשוטה יותר גם בעיני הבוחנים בצורה פורמאלית יותר זיקה לקופת גמל בחלופות אחרות גם כי שם דמי הפוליסה שולמו לנתבעת על ידי התובעת מתוך כספי הפנסיה של המבוטחים.

ג. על פי הגישה הרחבה נקבע שתביעה לתגמולי ביטוח שהגישה מטפלת בתינוקות במעון, שבטחה עצמה באופן פרטי בכיסוי מאובדן כושר עבודה, תידון בבית הדין לעבודה, וראו כב' השופט ארדמן בת"א (אזורי חי') 45032-08-19 של **מנוב מיכל נ' מנורה מבטחים ביטוח בע"מ** (פורסם בנבו 24.12.2019) (להלן: "**עניין שלימוב**") שם נאמר גם: "העובדה כי הפוליסה נעשתה על ידי התובעת באופן פרטי, וכי לא מדובר בפוליסה המוגדרת "כקופת גמל" לצורך בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 אין בה כדי לשלול את סמכותו הייחודית של בית הדין לעבודה. אשר על כן, ומתוקף סמכותי על פי סעיף 79 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, אני מורה למזכירות בית המשפט להעביר את הדיון בתובענה לבית הדין האזורי לעבודה בחיפה". עוד נאמר **בעניין שלימוב** כי "עיון בחוקים הרלבנטיים ובהלכת מנורה עצמה, מלמד כי אין יסוד לגישה המצמצמת שנקטה בהלכת נ". אגב, **לטעמי גם עניין קינן** מבטא גישה רחבה. אמנם, **בעניין קינן** לא הייתה שם מחלוקת שדובר בקופת גמל ולפיכך לא נזקק בית המשפט להכריע בשאלה האם מדובר בקופת גמל, אולם היה על בית המשפט לבחור בין פרשנויות מנוגדות והופעל כלל הפרשנות מעניין מנורה כשנקבע: "הפרשנות אותה אני מאמץ עולה בקנה אחד עם העיקרון שהותווה בעניין מנורה לפיו יש ליתן פירוש רחב לסמכויות בית הדין לעבודה". שם, בפסקה 16.

הבוקר כמתואר לעיל צורפה החלטה מתיק 12-20-77943 שגם לאורה, לטענת הנתבעת היא הסכימה להעברת התיק לבית הדין לעבודה. (לעיל ולהלן: "**ההחלטה בעניין 12-20-77943**") המדובר בהחלטה בפתקית שבה נכתב בין היתר: "המחלוקת כפי שהועלתה בכתב התביעה הינה לזכאותה של התובעת לתשלומי גמלה המתייחסים לאובדן כושר העבודה ולפיכך עוסקים בשאלות מתחום הביטוח הסוציאלי ואין לעובדה כי המדובר בפוליסה פרטית כדי לשנות מגדר המחלוקת בין הצדדים". משכך, מצויה התביעה בגדר סמכותו העניינית של בתי הדין לעבודה".

67. גם בבית הדין הארצי לעבודה ניתן למצוא תימוכין, חזקים, לכך שכיום, כבר אין להסתמך על עניין אנוך, ולכך שיש לפרש בהרחבה את חלופת הביטוח בהגדרת קופת הגמל שבחוק הגנת השכר.

68. גישה רחבה קיימת לכאורה במישרין לגבי המונח "ביטוח" בע"מ (ארצי) 17-04-44592 **מרדכי אטיאס - הפניקס חברה לביטוח בע"מ** (פורסם בנבו, 12.04.2018) (להלן: "**עניין אטיאס**") מר אטיאס היה עצמאי שעסק בשיפוץ ושחזור רהיטים, שהוציא לעצמו, ולרווחתו, פוליסת ביטוח חיים הכוללת, נספח אי כושר. בית הדין הארצי לעבודה, הפך את החלטת בית הדין האזורי שהעבירה את התביעה לבית משפט השלום. בית הדין הארצי לעבודה אף חייב את המבטחת בהוצאות המבוטח בסך של 5,000 ש"ח, זאת למרות שלאחר תחילת הדיון בערעור חזרה בה המבטחת מטענתה שהועלתה בפני בית הדין האזורי להעדר סמכות עניינית.

69. חשוב בעיני לציין שעיון בהחלטת בית הדין האזורי שתוצאתה נהפכה נתנה בק"ג (אזורי חי') 16-09-70882 **הפניקס חברה לביטוח בע"מ - אטיאס מרדכי** (פורסם בנבו, 03.04.2017) מצביעה על כך שגם בית הדין האזורי חשב: "שתביעתו של המשיב לקבלת תגמולי ביטוח בגין אובדן כושר עבודה היא בגדר זכות ממערך הביטוח הסוציאלי", אך סבר "שאין בזאת בלבד כדי להצדיק הרחבה של סמכותו העניינית של בית הדין האזורי מעבר לקבוע בסעיף 24(א)(3)" (הדגשה לא במקור א.ב.). בהחלטה שנהפכה בית הדין סבר שיש להעביר את הדיון רק כי סבר שעל המבוטח להיחשב עובד וכי לא ניתן לראות ולמרות שמדובר בזכות ממערך הביטוח הסוציאלי. נציין כי זכות כזאת היא לכאורה בסמכות בין הדין לפי מנורה.

70. גישה הרחבה לפרשנות חלופות להגדרת קופת גמל בחוק הגנת השכר קיימת גם בפסק דין נוסף של בית הדין הארצי וראו בעניין **כפיר מעליות** שנתן פרשנות מרחיבה לחלופה: "קרן או קופה כיוצא באלה שהעובד חבר בה" זאת כי יש לה עיגון לשוני בסעיף 24(א)(3) לחוק בית הדין לעבודה ואשר עולה בקנה אחד עם מגמת פסיקתו של בית המשפט העליון להרחיב את סמכותו של בית הדין לעבודה ולרכז בו את כל ההתדיינות שעניינה משפט העבודה וביטוח סוציאלי במובן הרחב.

ו(5) הגישה העדיפה בעיני איננה הגישה הצרה שנקודת המוצא שלה היא בענין אנוך, אלא הגישה הרחבה שנקודת המוצא שלה היא הרציונל הסוציאלי גם לעת משבר וכלל הפרשנות שבהלכת מנורה

71. לעניות דעתי, הגישה הרחבה היא הגישה המתאימת עם הדין המצוי בהיותה מעוגנת בהלכת מנורה והיא הגישה העדיפה לפי הדין הראוי. כתוצאה מכך ישתרע המונח "ביטוח" שבהגדרת קופת גמל שבחוק הגנת השכר, בהקשר שלפנינו, לא רק על נספח א.כ.ע כביטוח מנהלים, אלא גם על נספח דומה בפוליסות אחרות. עם זאת ובשים לב למחלוקת ולענין יו.

72. להלן יפורטו הסיבות העיקריות להעדפת הגישה הרחבה:

73. הסיבה הראשונה להעדפת הגישה הרחבה והסתייגות מהגישה הצרה לפיה יש לצמצם את המונח "ביטוח" בחלופת קופת הגמל שבחוק הגנת השכר לביטוח מנהלים, נעוצה בבעייתיות בנקודת המוצא הנשענת על עניין אנוך. נקודת המוצא הזאת, בעייתית משלוש הבחינות העיקריות הבאות: א. הקושי הראשון נעוץ בהישענות על ענין אנוך שנפסק

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 18-08-56590 ל. (חסוי) נ' מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ואח'

תיק חיצוני:

- 1 כבר ביום 20.5.1997, דהיינו לפני למעלה מ-23 שנים שבמהלכן חלו התפתחויות רבות. לתיאור ההתפתחויות האלה די
2 להביט בבג"צ **אגד** ובהלכת **מנורה אד ראו גם בענין קינן** בפסקה 9. ב. הקושי השני להישען על ענין אנוך הוא שבהלכת
3 מנורה לא ראו לנכון להפנות לפרשנות בעניין אנוך, וזאת חרף היריעה הרחבה שנפרשה בהלכת מנורה. ג. הקושי
4 השלישי להישען על ענין אנוך הוא שבית הדין הארצי לעבודה, בעצמו לכאורה חידש מאז ענין אנוך כעולה מעניין
5 אטיאס, שניתן ביום 12.04.2018. אגב, לחלק מהקשיים בהסתמכות על ענין אנוך ראו גם **בענין י.י.**
6 74. **הסיבה השנייה** להעדפת הגישה הרחבה נעוצה ב"כלל הפרשנות", שנקבע בהלכת מנורה עצמה. מבחינה **לשונית** המושג
7 "ביטוח" יכול להכיל סוגי ביטוח נוספים. לאור כלל הפרשנות המרחיבה לא ראיתי להוציא מגדרו של המושג סוגי
8 ביטוח כדוגמת ביטוח חיים, עם נספח א.כ.ע. צעד כזה גם אינו מתיישב עם התפתחויות בהרחבת הסמכות, שמתוארות
9 בפסק דין מנורה. צעד כזה גם אינו מתיישב לדעתי עם יצירתיות בפיתוח מוצרי ביטוח.
- 10 75. **הסיבה השלישית** בעד הגישה הרחבה היא שהפרשנות התכליתית המתחשבת בהיבט הסוציאל במובן הרחב שמוגש
11 בעניין מנורה לעיל, והשוו גם להתייחסות אליו בעניין קינן מפי כב' השופט גרוסקופף. פרשנות תכליתית כזאת
12 מתיישבת גם עם ההיבט הסוציאלי שעולה גם **מענין אטיאס** בבית הדין הארצי. אגב על היבטים בתחום הביטוח
13 סוציאלי מתוך הדיסציפלינה הסוציאלית ראו גם פרופסור דניאל גוטליב, **הביטוח הסוציאלי בישראל: מטרות ואתגרי**
14 **מדיניות**, ביטחון סוציאלי 100, פברואר 2017. אגב כך גם מסתבר מעמדה שצורפה מהחלטה בפתקית מהבוקר כאמור
15 לעיל.
- 16 76. **הסיבה הרביעית** בעד הגישה הרחבה היא שבבסיס כלל סמכות עניינית הכוונה לכלל ברור ואחיד בלא היזקקות
17 לאבחנות דקיקות (ראו להלן פירוט בסיבה השישית לקושי שנוצר בשים לב לרציונל הסוציאלי לאבחנה בין בני האדם).
- 18 77. **הסיבה החמישית** בעד הגישה הרחבה נעוצה אף היא בהלכת מנורה. שם הדגישו במכוון ובריבוי אופנים כי הסמכות
19 הייחודית לדיון במונח "קופת גמל" משתרע, בשים לב לנאמר בפסקה לג הנ"ל, על כל אחת מרשימת החלופות
20 המייצגות תופעות משפטיות שונות בחוק הגנת השכר, מתוך כוונה להרחיבה את מובן בגדר הפרשנות התכליתית, וכפי
21 שהובהר גם על ידי כב' השופטת ברק ארז בלא צורך להזקק להבחנות מורכבות, זאת גם מחמת הנימוקים העיקריים
22 הבאים:
- 23 א. פסק הדין התייחס במכוון ל"קופות גמל" ברבים, כמצויות בגדר סמכות בית הדין ולא רק לקופת גמל מסוימת
24 מהמוניות בחלופות בהגדרת קופת הגמל ראו משל פסקאות מא, לו, לג, לב, כו, כה, יט טו, יד, יג ויא. כאמור
25 לעיל, פסק הדין בחר לצטט את הגדרת קופת גמל מחוק הגנת השכר והוסיף בהבלטה את המונח "ביטוח"
26 בעזרת בחירה בגופן נפרד. מדובר בחלופות שלא בנקל נכללו מראש בגדר סמכות בית הדין לעבודה עד
27 להתפתחות בפסיקה שתוארה בענין אגד, ולשם המחשה יובא הציטוט עם אותן הדגשות כמות שפורסם **באתר**
28 **בתי המשפט**:"
- 29 יוזכר, כי בחוק הגנת השכר, תשי"ח-1958 מוגדרות קופות גמל באופן הבא:
- 30 **"קופת גמל"** – קופת חולים, קופת תגמולים, קרן פנסיה או ביטוח או קרן או קופה
31 כיוצא באלה שהעובד חבר בה, או קופת גמל כמשמעותה בסעיף 47 לפקודת מס
32 הכנסה שהמעסיק והעובד או המעסיק בלבד חייבים לשלם לה מכוח הסכם קיבוצי או
33 צו הרחבה, או מכוח חוזה עבודה או הסכם אחר בין העובד והמעסיק שניתנה להם
34 הסכמת קופת הגמל וכן קופת גמל כאמור שמטרתה ביטוח העובד ושאיירי שהעובד
35 בלבד חייב לשלם לה מכוח הסכם קיבוצי או צו הרחבה או תאגיד ששר העבודה
36 אישר תשלום לו לענין סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג-1963. (ההדגשות
37 הוספו-א"ר)
- 38
- 39 ב. העדר הצמצום של מונח הביטוח מתיישב גם עם היעדר הבחנות מורכבות של ברק ארז.
- 40
- 41 78. **הסיבה השישית** להעדפת פרשנות לפיה אין לצמצם את המונח ביטוח בחלופות קופת הגמל שבחוק הגנת השכר לביטוח
42 מנהלים היא כי לטעמי אין לאבחן בהקשר הזה בין בני אדם, בפרט נוכח הנמקת הסיבה להעברת דיון לבית הדין
43 לעבודה כפי שנתנה בבית המשפט העליון. לטעמי אף אם אכן הפרמטרים שצוינו **בענין י.י.** מעצימים משמעות סוציאלית
44 של מוצר מסוים, אין מקום, לאבחן בין אדם המחדש מדי שנה פוליסת ביטוח, לתאונות אישיות הכוללת במכוון נספח
45 אובדן כושר עבודה, לבין האדם שמשלם מדי שנה בגין נספח דומה בפוליסה לביטוח חיים שמשתרעת מראש לשנים
46 רבות. סביר שהתשלום בגין כיסוי כזה מצביע כי המדובר באדם שרשת הביטוח הסוציאלית הזאת חשובה לו. יתכן
47 שלא בנקל יכול היה לממן מראש פוליסת ביטוח מנהלים. **המבחן הפרשני** למונח ביטוח הוא בביטוח שראוי לכלול
48 בחלופת הביטוח נוכח זיקה לתחום הסוציאלי במובן הרחב. השוו בהקשר הזה להדגשת המילים **"במובן הרחב"** בפסק

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 18-08-56590 ל. (חסוי) נ' מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ואח'

תיק חיצוני:

הדין של כב' השופט גרוסקופף **בענין קינן** (פסקה 8) שם נאמר: "בהלכת מנורה עמד בית המשפט על כך שבמרוצת השנים הורחבו סמכויותיו של בית הדין לעבודה לנושאים החורגים מתחום יחסי העבודה, לאור התפתחות והשתרשות ההכרה כי תכליתם של בתי הדין לעבודה היא הגנה על זכויות ורווחה סוציאלית **במובן הרחב**". (הדגשה במקור)

79. **להלן, יובאו כמה דוגמאות להמחשת הסיבה השישית והקושי בגישה הצרה המסיטה את המוקד מהיבט הביטחון הסוציאלי, לעבר אבחנות דקות אלה ניתן לראות במנעד מצבים שנדון בפסיקה** נניח שאדם מסוים היה בתחילה שכיר וביטח את כושר עבודתו בפוליסה עם נספח א.כ.ע מהסוג המכונה פוליסת ביטוח מנהלים, הרי שברור שגם לפי הגישה הצרה, הסמכות העניינית מסורה לבית הדין. וראו למשל בעניין ש.ס. נניח שאותו אדם בחר בעיסוק כעצמאי וביטח את עצמו באופן וולנטרי בפוליסה לביטוח מנהלים, גם אז לפי הגישה הצרה הסמכות נתונה לבית הדין לעבודה ראו ברע"א (מחוזי מרכז) 14594-10-20 **מגדל חברה לביטוח בע"מ נ' ר. ר.** (פורסם בנבו 04.11.2020). אולם אם אותו אדם בחר להיות עצמאי ולא ביטח את כושר עבודתו עצמו בפוליסה לא.כ.ע בגדר ביטוח מנהלים אלא בפוליסה אחרת לביטוח תאונות אישיות וחידש אותה מדי שנה הרי שלפי הגישה הצרה את הנושא הזה יש לברר בבית המשפט האזרחי גם אם המדובר בפוליסת ביטוח בריאות שכוללת למשל נספח כיסוי ביטוחי ופיצויי בגין נכות ואי כושר עבודה מתאונה שהוצאה ע"י המבטחת. ראו **בעניין 15504** לפי הגישה הצרה זאת התוצאה הנדרשת גם אם הסיבה לא.כ.ע היא תאונת עבודה שאף נדונה והוכרה ככזאת בבית הדין לעבודה, וראו למשל החלטה שנתנה לגבי חשמלאי עצמאי שנפגע מפיגום ואף נקבעה לו נכות במ.ל.ל - **עניין נ.י.** בפסקה 1.

80. לעניות דעתי, האבחנות הללו, בכל הכבוד, פחות תואמות את פסקה לג לפסק הדין בהלכת מנורה החותרת בשם הביטחון הסוציאלי **במובן הרחב** לפרשנות המעצבת **כלל אחיד** וברור. ער אני לאבחנות המתמקדות בהבדלים בין המוצר הביטוחי, אך דומני שהן עלולות ליצור אבחנות שאין להן יסוד עוצמתי בפן הסוציאלי בין אנשים שאבד כושר עבודתם ושלתקופת הזכות הביטוחית הכיסוי חשוב מאוד.

ו(6) הערה על פיצול תביעות ועל הדרכים הפרקטיות להתמודד עם בעייתיות הפיצול

81. כאשר כתב תביעה כוללת עילות שבסמכות הייחודית של ביה"ד לצד עילות שאינן בסמכות הייחודית, צפוי פיצול דיון בין ביה"ד לבין ביהמ"ש האזרחי. עילות שאינן בסמכות הייחודית נכללות בסמכות הכללית של בית המשפט האזרחי. זאת חרף הבעייתיות הכרוכה בפיצול. ראו בפסיקה שחידדה את הדיון בתחולת החרג שבסעיף 24(א)(1) **לחוק בית הדין לעבודה** וראו ולמשל בפסקי הדין הבאים: א. רע"א 2389/18 **ליאורה לארי נ' עיריית נצרת עילית** (פורסם בנבו, 10.05.2018) (להלן: "**עניין לארי**") וכן ב. ברק ארז רע"א 2407/14 **מורן רוחם נ' אג'נס פרנס פרס בע"מ** (פורסם בנבו, 14.10.2015). (להלן: "**עניין רוחם**") ג. ע"א 2618/03 **פי.או.אס. (רסטורנט סוליושנס) בע"מ נ' נחום ליפקונסקי**, נט(3) 497 (2004) (להלן: "**עניין פי וי אס**").
82. בית המשפט העליון הצביע על "כלים" לצורך ההכרעה האם לפצל והן לצורך ההקלה על בעייתיות פיצול שנמצא שאין מנוס ממנו להלן פירוט הכלים:
- א. לצורך ההכרעה האם לפצל בית המשפט העליון קבע "**כלל פרשני**" שלפיו פרשנות הוראותיו של חוק בית הדין לעבודה באופן שמונע את פיצול הדיון תהיה בדרך כלל עדיפה, ככל שהיא עולה בקנה אחד עם לשון החוק ותכליתו. ראו בעניין רוחם (פסקה 36).
- ב. על מנת לבחון אם ניתן לרכז תביעה בערכאה אחת ולהתגבר על תוצאה בעייתית של פיצול ניתן לבחון את אפשרות הפעלת הכלל לפיו "**הטפל הולך אחר העיקר**", אשר מונע את פיצול התביעה. כלל זה יושם גם לגבי טענה משנית או נגררת. והשוו כב' השופט הנדל בע"א 3347/16 **פלונית נ' פלוני** (פורסם בנבו, 20.02.2018) שהבהיר כי "הכלל לפיו הטפל הולך אחר העיקר הופעל אף ביחס לשאלות שבמסגרת דיני העבודה".
83. **אם לאחר הבדיקה המקדמית דלעיל עלה שאין מנוס מפיצול** הצביעה הפסיקה על "שני כלים" שיועילו לפתרון פרקטי מוזיל ויעיל עבור הצדדים ועבור הזמן הציבורי: הכלי הראשון הוא "**הסכמה דיונית**". הכלי השני הוא דוקטרינת "**ענין תלוי ועומד**" (lis alibi pendens) שלפיה בית-המשפט יכול, בהתאם לכללים החלים על דוקטרינה זו, להעמיד אחד מהדיונים. על כך ראו בענין **פי וי אס** בפסקאות 21 ו-29. שם אף נתנה המלצה מפורשת של כב' הש נאור.

ז.מ.ן הכלל אל הפרט

84. על יסוד הפרמטרים המפורטים לעיל, יש להעביר את הדיון לבית הדין לעבודה הן את הפוליסה לתשלום בגין א.כ.ע המצורפת לפוליסת ביטוח החיים והן את פוליסת השחרור, עקב א.כ.ע מוחלט מתשלום פרמיות לפוליסות אחרות. אבהיר בקצרה לכל אחת מהפוליסות.
85. **הפוליסה העיקרית היא בסמכות בית הדין לעבודה**
- הפוליסה העיקרית המכסה מפני אובדן כושר עבודה מצויה, לטעמי, בבירור בסמכות בית הדין לעבודה ובו היא צריכה להידון בו מתוקף "כלל הסמכות העניינית הייחודית" ומתוקף "כלל הפרשנות הסמכות העניינית הייחודית"

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 18-08-56590-ל. (חסוי) נ' מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ואח'

תיק חיצוני:

86. אין יסוד **לשוני** לצמצם, בהכרח, את חלופת הביטוח בחוק הגנת השכר רק לביטוח מנהלים. להיפך יש לפרש על יסוד כלל הפרשנות המרחיבה בהלכת מנורה. ואין יסוד **תכליתי** לצמצם את מובנן המושג "ביטוח" רק לביטוח מנהלים. לעניות דעתי **ענין אנוך** שניתן בעבר הרחוק, אינו יכול כיום לצמצם את המבחנים מהלכת מנורה וזאת מחמת כל אחת משלוש הסיבות שפורטו ובוודאי נוכח הצטברות. (ראו בהקשר זה בסעיף ו' דלעיל, את התייחסותי לסיבה הראשונה להעדפת הגישה הפרשנית הרחבה, ולפרידה מנקודת המוצא של הגישה הצרה, לפרשנות המושג ביטוח).
87. הפוליסה העיקרית, הכוללת כיסוי ברגעי משבר עקב אובדן כושר עבודה, נועדה, במובהק, לספק רשת בטחון סוציאלית וכפי שנאמר גם בבית הדין האזורי בענין אטיאס **בגדר "מערך הביטחון הסוציאלי"**.
88. ניתן לראות זאת בתניות הפוליסה אך לצורך הבהרת תכליתה של פוליסה כזאת אפנה לשלושה מקורות נוספים:

- א. המקור הראשון לזיהוי תכלית פוליסה לכיסוי א.כ.ע הוא בפסיקת בית המשפט העליון ראו כב' השופט ריבלין בע"א 61/03 **אריה חברה ישראלית לביטוח בע"מ נ' שמואל אבני** (פורסם בנבו, 04.07.2005). "נפסק כבר, כי מטרתו של ביטוח כנגד אובדן כושר עבודה היא להבטיח כי במקרה בו יאבד המבוטח את כושרו להשתכר, עקב תאונה או מחלה, תשלם לו חברת הביטוח תשלומים חודשיים שימירו (לפחות חלקית) את הכנסתו מעבודה. (ע"א 300/97 **חסון נ' שמשון חברה לביטוח בע"מ**, פ"ד נב(5) 764) בעניין אריה דובר באדם, שהקים ונהל עסק לשיווק צרכי מזון רכש פוליסת פוליסת ביטוח חיים, שכללה, בין היתר, שני נספחים אשר הרחיבו את היקף הכיסוי הביטוחי. הנספח הראשון כונה "נספח שלווה – ביטוח נוסף לתשלום פיצויים חודשיים ולשחרור מתשלום פרמיות במקרה של איבוד כושר העבודה" הנספח השני לפוליסת הביטוח כונה "ביטוח נוסף לתשלום סכום ביטוח נוסף מלא או חלקי במקרה של נכות מלאה או חלקית עקב תאונה".
- ב. המקור השני לזיהוי תכלית פוליסת א.כ.ע כשיפוי חלף הכנסה הוא בפסיקה של בית הדין הארצי לעבודה. ראו בהקשר זה גם באסמכתאות הבאות: א. כב' השופט אילן איטח בע"ע (ארצי) 21605-12-17 **שמואל אבני - מדינת ישראל - משרד החינוך והתרבות** (פורסם בנבו, 19.06.2019) (פסקה 21): "ביטוח מפני אובדן כושר עבודה נועד לספק חלף הכנסה למבוטח שכושר ההשתכרות שלו נפגע כתוצאה ממחלה או תאונה. שאלת היקף הביטוח מפני אובדן כושר עבודה ביחס לשכר הקובע היא שאלת המערבת שיקולי מדיניות חברתית-כלכלית. לאורך השנים ומתוך שיקולי מדיניות עוצבו עקרונות ענף ביטוח זה תוך מתן בכורה לתפיסת השיפוי. בהתאם לכך, בחוזר משנת 1983 (חוזר ביטוח 1983/1- תנאים בפוליסות לביטוח חיים, סעיף 1(א)) הגביל המפקח על הביטוח את גובה "סך הפיצויים החודשיים שיגיעו למבוטח" ל- 75% מהשכר הקובע, ולא למלואו. ביסוד תפישה זו הונח כי "מתן שיפוי מלא למבוטח, בהתאם למלוא משכורתו ערב קרות מקרה הביטוח, היה שולל מהמבוטח כל תמריץ לפעול למען שיקומו ולמען חזרתו למעגל העבודה" (ירון אליאס, ביטוח בריאות פרטי, הוצאת דין וביטוח הוצאה לאור בע"מ, תשע"א-2011, עמ' 289). בנוסף ראו פסק הדין של ביה"ד הארצי לעבודה בעניין אטיאס. "לטעמי הנמקה זאת מבהירה זיקה אינהרנטית של פוליסת א.כ.ע לבטחון הסוציאלי.
- ג. המקור השלישי לזיהוי תכלית פוליסת א.כ.ע הוא בחוזרים שהוצאו מכוח הפיקוח על הביטוח מצד המפקח על הביטוח, והממונה על שוק ההון ביטוח וחשכון שם היו ערים לחשיבות הרבה של הביטוח מפני אובדן כושר עבודה **כ"תחליף להכנסה מעבודה שהיה יכול לבצע אלמלא או התאונה או המחלה שבעקבותיה נשללה יכולתו להשתכר**".
ראו בשלושת חוזרי הביטוח הבאים:

1. בראש וראשונה אפנה לחוזר ביטוח מספר 16-1-2016 סיווג חיים בדבר "קווים מנחים לעניין תכנית ביטוח מפני אובדן כושר עבודה שהוצא ביום 29.9.16.
- חוזר ביטוח מספר 16-1-2016 נועד להבטיח שהתנאים שיכללו בתכנית ביטוח לכיסוי מקרה של אובדן כושר עבודה יספקו את צרכי המבוטח המצוי באובדן כושר עבודה (עמוד 1 לחוזר). אגב חוזר זה כולל התייחסות הן לעצמאי הן לשכיר והן לשכיר בעל שליטה (עמוד 13).
2. ראו גם חוזר ביטוח מספר 18-1-2018 סיווג חיים בדבר "שיווק תכניות לביטוח מפני אובדן כושר עבודה" שהוצא ביום 1.5.18 כדי לקבוע הוראות להסדרת הליך שיווק כיסוי אובדן כושר עבודה לקראת כריתתו של חוזה ביטוח.
3. ראו גם בחוזר ביטוח 2020-1-22 סיווג חיים בדבר "יישוב תביעות אובדן כושר עבודה". שהוצא ביום 6.12.20. חוזר זה קובע הוראות ליישוב תביעות אובדן כושר עבודה שמטרתן להבטיח, בין היתר, הליך תביעות הוגן בדומה למודל שהיה קיים קודם לכן בתביעות נכות בקרנות הפנסיה.
- מסתבר שהמאסדר היה ער לחשיבות האסדרה של פוליסת א.כ.ע לרשת הביטחון הסוציאלית של האדם.

89. יוער כי הפוליסה שלפני היא בגדר פוליסה לביטוח חיים. בכל אופן, ואף לפי הדוגלים בגישה מרחיבה פחות, שלפיה לא כל פוליסה לביטוח א.כ.ע בעלת זיקה לענין סוציאלי, שסברתי שהמסקנה בדבר היות הפוליסה בסמכות בית הדין מתיישבת עם הפרמטרים המעצימים זיקה לפן הסוציאלי להם הייתה התייחסות גם בע"ענין יו" וכן **ב"ענין י.י."**. זאת הואיל ועסקינן, בפוליסת ביטוח חיים ולא בפוליסת תאונות אישיות הכוללת הרחבה של "אובדן כושר עבודה" אף

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 56590-08-18 (חסוי) נ' מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ואח'

תיק חיצוני:

- 1 אם לא מסוג ריסק. עיון בדף פרטי הביטוח ובנספח עצמו מצביע כמפורט לעיל על פוליסה התקפה לשנים ארוכות
2 ולמעשה לעשרות שנים. את הפוליסה אין צורך להאריך מעת לעת. פיצוי בפוליסה העיקרית נועד להגן על חלק ניכר
3 משכר התובע לתקופה של אובדן כושר, כך שיקבל גמלה לתקופה ממושכת, הפיצוי יגזר מגובה שכרו של המבוטח. ראו
4 במפרט הפוליסה שבו כתוב כיהחישוב בתוספת הכנסתו בפעול של המבוטח לא תעדה בכל מקרה על 75% מהשכר
5 המבוטח. ראו בין היתר סעיפים 4 ו-6 לנספח 175
6 יצוין כי הפיצוי מושפע גם מהרובד הסוציאלי המצוי בתשלומי הביטוח הלאומי כעולה מסעיף 6 לנספח
7 יתירה מכך הפוליסה העיקרית אף תומכת בהחזר של עד 75% משכר הלימוד לצורך שיקום מקצועי למבוטח.
8 **גם פוליסת השחרור עקב א.ב.ע. מתשלום הפוליסות אחרות יש להעביר לבית הדין לעבודה**
9 גם את הדיון בפוליסת השחרור יש להעביר לבית הדין לעבודה.
10 ראשית, אציין שלשיטתי גם פוליסת השחרור עקב אבדן מוחלט של כושר עבודה, כשלעצמה, מצויה בסמכות בית הדין
11 כי היא נוגעת לתחום הסוציאלי, וכפי שנאמר **בענין לארי**, פרשנות הוראותיו של חוק בית הדין לעבודה באופן שמונע
12 את פיצול הדיון תהיה בדרך כלל עדיפה, ככל שהיא עולה בקנה אחד עם לשון החוק ותכליתו. ודוק, הדיון אינו בשאלת
13 קיום מקרי ביטוח לפי הפוליסות הנפרדות, אלא אם קיים מקרה הביטוח לפי נספח פוליסת השחרור המהווה למעשה
14 ביטוח נפרד. נספח זה הוצא עם הוצאת הפוליסה המכסה מא.כ.ע במישרין מתכלית סוציאלית מלאכותי לטעמי לפצל
15 את הדיון לגביו. עיון בתכניה מבהיר עד כמה חמור צפוי להיות מצב האדם שיזכה בשחרור מפרמיה.
16 שנית, ולחלופין ראוי להגיע לתוצאה זאת לפי כלל "הטפל הולך אחר העיקר". אשר מנע את פיצול התביעה, ומאפשר
17 לדון בטענה המשנית הנוגעת לנספח השחרור בצוותא חדא, עם הדיון בטענה העיקרית הנוגעת לפוליסה העיקרית והשוו
18 לדברי כב' השופט הנדל ע"א 3347/16 "ניתן לתמוך זאת גם בגישה גמישה בנסיבות חריגות של נושאים הנוגעים
19 לפיצול בפסיקת הערכאות הדיוניות

ז. סוף דבר:

- 20 95. מכל האמור לעיל, דין הבקשה להתקבל. המבטחת תישא בהוצאות לטובת התובע בסך של 3500 ש"ח.

21 ניתנה היום, כ"ג ניסן תשפ"א, 05 אפריל 2021, בהעדר הצדדים.

22 חתימה